

Grant Wahl

Voetbalhelden

Een diepgaande analyse van het moderne voetbal

Karakter Uitgevers B.V.

INHOUD

INLEIDING 7

I. DE MIDDENVELDER 13

De tomeloze progressiedrang van Christian Pulisic en Xabi
Alonso's meesterschap over ruimte en tijd

2. DE AANVALLER 77

Chicharito Hernández' neusje voor de goal
en de jacht op lelijke doelpunten

3. DE VERDEDIGER 135

De ontboezemingen van centrale
verdediger Vincent Kompany

4. DE KEEPER 173

Manuel Neuer's riskante veiligheid

5. DE COACH 203

Roberto Martínez' constante aanpassing

6. DE TECHNISCH DIRECTEUR 255

Michael Zorc's opgevoerde Ford Mustang

DANKWOORD 283

REGISTER 287

INLEIDING

Wanneer wist ik dat ik echt zou gaan genieten van het schrijven van dit boek? Dat gebeurde al snel, toen ik mijn eerste vraag stelde in mijn eerste interview met Vincent Kompany, centrale verdediger van Manchester City. Ik had Kompany nog nooit ontmoet, maar bewonderde hem al jaren, en tijdens mijn research voor dit boek lieten mijn Europese collega's zijn naam diverse keren vallen toen ik hun vroeg om spelers te noemen die niet alleen bijzonder getalenteerd en succesvol waren, maar in interviews ook blijk gaven van een hoge dosis intelligentie en inzicht. Mijn vraag was eenvoudig: wat houdt het concept 'modern voetbal' volgens jou in?

Kompany dacht hier eventjes over na en antwoordde toen: 'Volgens mij betekent "modern voetbal" gewoon dat elk aspect van de sport beter is geworden. Spelers zijn sneller. Ze proberen de pass sneller te zien en te spelen. Ze proberen technischer te voetballen. Spelers zijn ook sterker. Misschien niet taaier, want dat heeft vaak met achtergrond te maken, maar de aandacht voor het fysieke is zeker toegenomen. Modern voetbal is dus een verbeterde versie van wat de sport ooit was.'

Wat volgde in dat eerste interview was een uitermate interessant gesprek over voetbal dat zeker een uur duurde, en dat me deed uitkijken naar een vervolgesprek met Kompany en de andere voetballers die in dit boek aan bod komen. De

resultaten van deze interviews vind je op de volgende bladzijden. Alles was ze aan mij vertelden, geef ik aan je door.

Het is gemakkelijk om geringschattend te doen over het moderne voetbal. Voor sommigen is deze term bij uitstek verbonden met het grote geld en de vercommercialisering van de sport, wat ook ontegenzeggelijk meespeelt. Voor de critici was de apotheose van het moderne voetbal waarschijnlijk dat ene moment in juli 2017, toen de spelers van Real Madrid en Manchester United tijdens een promotietour in de Verenigde Staten vóór de aftrap in een NFL-stadion iemand in een Ronald McDonald-kostuum een high five gaven, alsof die vent met die rode pruik een van de spelers was. Maar gedurende de twee jaar dat ik aan dit boek heb gewerkt, hebben mijn gesprekken met de zeven beroepsvoetballers die erin aan bod komen het laatste beetje cynisme dat ik misschien had gekoesterd weggenomen, en heb ik meer waardering gekregen voor het moderne spel: voor het ambachtelijke dat met elke positie gepaard gaat en voor alle nuances die hierin een rol spelen. Kompany had gelijk. Voetbal wordt op een hoger niveau gespeeld dan ooit tevoren, en door meer spelers en op meer plekken dan wanneer ook in de geschiedenis van de sport.

Al diegenen die aan dit boek hebben meegewerkt, geven ons een insidersperspectief op hoe voetbal tegenwoordig gespeeld wordt en onthullen hoe zij het moderne spel ervaren en in praktijk brengen. Manuel Neuer van Bayern München en het Duitse nationale elftal legt uit hoe hij de opstelling van de doelman heeft gherdefinieerd en het begrip *sweeper keeper* heeft toegevoegd aan het internationale voetbalwoordenboek. Kompany, de oude rot van Manchester City en België,

maakt duidelijk waarom hij tot de almaar kleiner wordende groep van centrale verdedigers van wereldklasse behoort, en legt de trucjes van verdedigers uit in een tijd van vooruitgeschoven backs en pressie op het gehele veld – evenals zijn overweging om al dan niet met de bal aan de voeten naar voren te gaan. Xabi Alonso, die Champions League-finales won met zowel Liverpool als Real Madrid en met Spanje wereldkampioen werd, is weliswaar verzot op de term *old-school*, maar zijn benadering als verdedigende middenvelder is ontegenzeggelijk modern. Daaronder valt ook zijn technische en positionele meesterschap, zijn temporisering en zijn vermogen om in een en dezelfde wedstrijd in een ander systeem te gaan spelen en zijn eigen spel aan te passen aan de behoeften van zijn teamgenoten bij verschillende clubs. Christian Pulisic, superster in de dop en aanvallende middenvelder van de Verenigde Staten en Borussia Dortmund, spreekt uitvoerig over zijn tomeloze progressiedrang, zijn weigering om een balletje breed te geven of terug te leggen, en zijn diepgewortelde wens om razendsnelle acties te maken en verdedigers één op één uit te spelen. De Mexicaanse aanvaller Javier ‘Chicharito’ Hernández steekt de loftrompet over constante beweging in het strafschoopgebied en zijn wens om als complete aanvaller al het mogelijke te doen om zich met die overvolle moderne speelschema’s van vandaag klaar te stomen voor de volgende wedstrijd. Roberto Martínez, de trainer van het Belgische nationale team, is zich bewust van de voordelen van aanpassing – aan nieuwe speelstijlen, nieuwe opvattingen en zelfs nieuwe landen – terwijl hij tegelijkertijd zijn eigen weg gaat en zijn teams beter maakt dan de som der delen. En Michael Zorc, technisch directeur van

Borussia Dortmund? Het enige wat hij deed in reactie op het dreigende faillissement van zijn club was een strategie bedenken die een nieuw businessmodel mogelijk maakte én Dortmund in staat stelde de strijd aan te gaan met clubs die veel meer te besteden hadden – een harde realiteit in het moderne voetbal, waarin geen salarisplafond geldt.

Het moderne voetbal is doordachter dan je zou denken, en niet alleen bij spelhervattingen, zoals blijkt uit de systematische patronen in het spel van Chicharito en het Mexicaanse nationale team. En hoewel er tegenwoordig minder wisseling van posities is dan in de jaren zeventig, toen het totaalvoetbal zijn hoogtepunt beleefde, vereist de toenemende specialisatie van posities in het moderne spel meer vaardigheden dan vroeger. Een doelman moet tegenwoordig méér kunnen dan ballen tegenhouden; hij moet ook het spel verdelen en het gebied buiten het strafschoepgebied (achter de achterste verdedigers) bestrijken. Een centrale verdediger moet méér kunnen dan de spits van de tegenpartij neutraliseren; hij speelt ook een centrale rol in het opzetten van de aanval. Een centrale middenvelder moet méér kunnen dan met passjes strooien; hij moet op exact de juiste plek staan (binnen een marge van een meter of twee) om te voorkomen dat zijn team tegen een counter aanloopt. En een aanvaller moet méér kunnen dan doelpunten maken; hij moet de eerste zijn die de verdedigers van de tegenpartij onder druk zet.

De specialisatie van het moderne spel geldt ook voor de trainingsstaf en het management. Zoals ik in de komende hoofdstukken hoop duidelijk te maken, is het hebben van een hoofdtrainer om het eerste team speelklaar te maken en een aparte technisch directeur voor de langetermijnstrategie

en spelerstransfers een slimme manier om om te gaan met de eisen van de sport in de eenentwintigste eeuw. Als je aan een typische coach uit de Engelse school vraagt om al die taken op zich te nemen, vraag je simpelweg om problemen.

Dat het Amerikaanse nationale elftal zich niet heeft weten te plaatsen voor het WK van 2018 was een grote klap, maar ik hoop dat het ons land dwingt na te denken over hoe we meer overduidelijke talenten zoals Pulisic kunnen voortbrengen. Christian Pulisic is, zo jong als hij is, al een van de beste Amerikaanse spelers ooit en staat op gelijke voet met de veteranen in dit boek als het aankomt op kennis van zijn positie op het veld. Pulisic heeft het in zich om uit te groeien tot de allereerste Amerikaanse speler van wereldklasse en het was een genot om hem te mogen interviewen in een periode waarin hij zich razendsnel (zelfs van week tot week) weet te ontwikkelen. In de eenentwintigste eeuw kun je overal vandaan komen – zelfs uit Hershey, Pennsylvania – en een meester van het moderne voetbal worden.

I

DE MIDDENVELDER

De tomeloze progressiedrang van Christian Pulisic en Xabi Alonso's meesterschap over ruimte en tijd

Het is een onweerlegbaar feit: de Verenigde Staten hebben nog nooit een voetballer van wereldklasse geproduceerd. Spelers die goed genoeg waren om kwalificatie voor zeven van de laatste acht wereldkampioenschappen af te dwingen? Ja. Betrouwbare doelmannen met lange carrières in de Engelse Premier League? Zeker. Een topscorer van een Europese middenmoter? Dan is er altijd nog Clint Dempsey met zijn 22 doelpunten voor Fulham, gemaakt in het seizoen 2011-'12. Maar hoezeer het Amerikaanse voetbal zich de afgelopen twee decennia ook heeft ontwikkeld – wat betreft de populariteit van het wereldkampioenschap voor zowel de mannen als de vrouwen, de nationale competities en de landelijke media-aandacht voor 's werelds populairste sport – er is nog steeds geen Amerikaanse versie van 'De Uitverkorene'. Met andere woorden: een echte superster, de beste speler van een van de tien beste clubs in de UEFA Champions League.

De redenen hiervoor zijn legio, zo lezen we, en zouden vooral te maken hebben met cultuur. Het merendeel van

onze beste talenten legt zich toe op andere sporten, van American football tot basketbal en honkbal. Onze meest bekeken sport, American football, gaat meer over het opvolgen van bevelen dan de individuele creativiteit van 's werelds beste atleten. Voetbal is in de Verenigde Staten een liefhebberij voor de elite, in tegenstelling tot in de rest van de wereld, waar de beste spelers uit de arbeidersklasse komen en de drive hebben om de wereldtop te bereiken. Bovendien zullen de meeste experts je vertellen dat de Verenigde Staten lang niet genoeg ervaren trainers hebben om de jeugd op te leiden, en dat de trainers die we wél hebben meer oog hebben voor kracht en atletisch vermogen dan voor techniek.

Maar er speelt nog iets anders mee. De Verenigde Staten hebben wel degelijk toptalenten voortgebracht, maar helaas heeft dat maar al te vaak geleid tot spelers die dachten het gemaakt te hebben omdat ze een dik contract hadden getekend of een transfer naar een Europese club in de wacht hadden gesleept. Gepamperd door jeugdtrainers en zaakwaarnemers, zelfingenomen door de competitie waarin ze speelden en overladen met voorbarige loftuitingen door de media en sponsors, op zoek naar die ene Amerikaanse Verlosser (weer zo'n woord, *verlosser*), besloten deze zogenaamde Uitverkozenen dat ze de Mount Everest hadden bedwongen terwijl ze eigenlijk nog maar aan de voet stonden. Ik kan geen duidelijker voorbeeld geven dan Freddy Adu, die op veertienjarige leeftijd bij D.C. United tekende en in datzelfde jaar het gezicht werd van een nationale reclamecampagne op tv, samen met Pelé. Hoewel Adu in de jeugdcompetities tekenen van echt talent liet zien, kreeg hij nooit het vertrouwen van een trainer uit de hoofdivisie, waarin hij in 13 jaar tijd voor 13

clubs speelde. Inmiddels is hij bankzitter voor een club uit de tweede divisie. Het levende voorbeeld van een gefnuikte belofte.

Dit alles brengt ons bij een laag bakstenen gebouw in een rustige buurt in het oosten van Dortmund, een stad in het Duitse Ruhrgebied met een geschiedenis in de staalindustrie en mijnbouw. Dit één verdieping tellende gebouw, met een gazonnetje en een paar struiken voor de voordeur, is de woning van een Amerikaans voetbaltalent, maar is vooral opmerkelijk om wat het níét is. Aan de buitenkant ziet het gebouw er volstrekt normaal uit. De twee rechthoekige, lage ramen op elke verdieping gaan meestal schuil achter metalen luiken, wat de woning op een bunker doet lijken. De doodlopende straat oogt, nou ja, doods. Er zijn een paar pakhuizen, een kleine sportschool, het administratiekantoor van een supermarkt. Alles bij elkaar genomen zou je je in een saaie voorstad van Pittsburgh wanen.

Maar dat is nou precies de bedoeling als je Christian Pulisic bent, de negentienjarige uit Hershey, Pennsylvania, die tegenwoordig wordt gezien als een van 's werelds meest veelbelovende aanvallende middenvelders, speler van Borussia Dortmund en het grootste talent in de geschiedenis van het Amerikaanse voetbal. Toen Pulisic in het begin van 2017 een nieuw vierjarig contract tekende en zijn vader Mark na twee jaar in Duitsland terugkeerde naar de Verenigde Staten, had Christian het idee kunnen krijgen dat hij het had gemaakt om vervolgens een hoop geld neer te tellen voor een van die schitterende, uit glas en staal opgetrokken appartementen aan de Phoenix See, een bedrijvige buurt met cafés, restaurants en nachtclubs. In plaats daarvan koos hij voor

een straat zonder cafés en restaurants (en, om eerlijk te zijn, ook met amper burenen), op vijf minuutjes rijden van Borussia's trainingscomplex.

Dat wil niet zeggen dat Pulisic's appartement karig is ingericht. Sterker nog, het is het droomappartement van iedere eerstejaarsstudent – precies wat Pulisic ook geweest had kunnen zijn in de lente van 2018 – mits die student een schier onuitputtelijke bron van inkomsten had gehad, evenals een schoonmaakster die elke week langskwam. 'Ik heb veel ruimte, maar dit gebouw is drie jaar onbewoond geweest,' aldus Pulisic, die de deur voor me had opengedaan en me nu een rondleiding gaf, twee dagen voor de wedstrijd tegen Bayern München. Pulisic huurt, maar heeft van de eigenaar toestemming gekregen het zwembad op de begane grond op te knappen met kleurige wandtegels en een relaxgedeelte. De woonkamer op de eerste verdieping is groot genoeg voor een halflange worp met een American football en is ingericht met een pooltafel, een (ingeklapte) pingpongtafel en een enorme tv voor het bekijken van voetbal-, NFL- en NBA-wedstrijden. De muren zijn bijna geheel aan het oog onttrokken door levensgrote foto's van het Signal Iduna Park van Dortmund, het grootste stadion van Duitsland, waar meer dan 81.000 dolenthousiaste fans hun team aanmoedigen in een golvende zee van zwart en geel.

Nogmaals: houd Pittsburgh in gedachten. 'Als je de stad in gaat, zie je alleen maar zwart en geel,' zegt Pulisic. 'Iedereen draagt wel een shirtje of jack. Ik heb nog nooit meegemaakt dat een stad zich zo verbonden voelt met het lokale team, zo trots is, zo gek is op voetbal. Daarom is Dortmund zo bijzonder. Het weer is er niet je dat, maar het is een fantastische

stad om in te wonen. Dortmund ís voetbal.’

Pulisic heeft dikke wenkbrauwen, altijd een lach op het gezicht en, nu hij zijn tienerjaren achter zich heeft gelaten, een strakke kaaklijn en jukbeenderen. Als er ooit een film over zijn leven wordt gemaakt, zou hij waarschijnlijk worden gespeeld door Jake Gyllenhaal. In Duitsland spreekt iedereen zijn achternaam uit als *POEL-eh-sitsj*, zoals ze in Kroatië zouden doen, het thuisland van zijn grootvader Mate. Door die afkomst kon Christian een Kroatisch paspoort aanvragen en al op zestienjarige leeftijd voor Dortmund spelen, jonger dan gekund zou hebben met enkel een Amerikaans paspoort. Als hij in de Verenigde Staten is, wil hij graag dat mensen zijn naam op z’n Amerikaans uitspreken: *poel-LIS-ik*.

Pulisic beseft dat hij de absolute top nog niet heeft bereikt nu hij zich in deze fase van zijn loopbaan bevindt. Er valt nog veel te leren. Met de ernst van iemand die tien jaar ouder is, bestudeert hij de kunst van de aanvallende middenvelder. ‘Als je op hoger niveau speelt, in de Bundesliga, zie je voetbal meer als werk,’ zegt hij. ‘Hoe kan ik de beste worden? Hoe kan ik een bepaald aspect van mijn spel dusdanig aanscherpen om als geheel een betere speler te worden? Natuurlijk speel je omdat je gek bent op het spelletje. Maar het gaat erom dat je die volgende stap zet. Dat is waar ik nu mee bezig ben.’

Als toonbeeld van symmetrie geldt Pulisics filosofie – een tomeloze progressiedrang – ook voor hoe hij zijn rol op het veld invult. Of hij nu aan de zijlijn begint (wat vaak gebeurt bij Dortmund) of centraal staat (wat vaker gebeurt bij het Amerikaanse nationale elftal), Pulisic heeft een grondige hekel aan tikjes of balletjes opzij of naar achteren. ‘Mijn trai-

ners hebben me altijd geleerd dat je eerste contact positief moet zijn, en daar heb ik denk ik toch wel mijn hele spel op gebaseerd,' legt hij uit. 'Belangrijk is dat je agressief speelt. Het gaat er niet om dat je voortdurend probeert te bedenken hoe je in balbezit kunt blijven, want er zijn al genoeg spelers die dat kunnen. Dat is niet mijn spelopvatting. Het gaat erom dat je bedenkt wat je kunt doen om het spel en de aanvallende aspecten ervan te beïnvloeden. Dat is mijn insteek. Bij elke actie draait het erom dat je al het mogelijke doet om de verdediger uit balans te brengen, zodat hij geen flauw benul heeft wat er gaat gebeuren. Je moet positief spelen, gericht zijn op het doel van de tegenstander. Dát is mijn positie. Ik ben een *aanvallende* middenvelder.'

De afgelopen vier jaar in Pulisics leven werden gekenmerkt door constante verandering. Eerst verhuisde hij van zijn ouderlijk huis in Pennsylvania naar het trainingscomplex van het Amerikaanse elftal onder 17 in Bradenton, Florida; daarna naar Dortmund, waar hij enige tijd samen met zijn vader woonde; en tot slot naar zijn eigen appartement. Hij stroomde door van Dortmunds elftal onder 17 naar het elftal onder 19 en ten slotte naar het eerste. Hij ontwikkelde zich van kind tot man, zowel fysiek als emotioneel. Als je googelt op '2013 Nike Friendlies' en de hoogtepunten van de 4-1-overwinning van het Amerikaanse elftal onder 17 tegen Brazilië bekijkt, de dag waarop Pulisic beseftte dat hij voor niemand op deze wereld hoefde onder te doen, zie je een weliswaar getalenteerde, maar nog onervaren vijftienjarige.

Maar van alle dingen die zijn veranderd voor Pulisic, is tenminste één aspect gelijk gebleven: 'Grappig genoeg heb ik de afgelopen vier jaar steeds dezelfde maat voetbalschoen